

Алджърнън Блакуд

ВЪРБАЛАЦИТЕ

София, 2021

ALGERNON BLACKWOOD

The Willows; The Strange Adventures of a Private Secretary in New York; A Suspicious Gift; Ancient Sorceries; Smith: An Episode in a Lodging-house; The Wood of the Dead; With Intent to Steal; Keeping His Promise; A Case of Eavesdropping; A Haunted Island; The Empty House; The Man Who Found Out a Nightmare; The Dance of Death; Skeleton Lake: An Episode in Camp; The Wendigo

© Издателство „Изток-Запад“, 2021

Всички права на български език запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде възпроизвеждана или предавана под каквато и да е форма и по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

© Огняна Иванова, подбор и превод, 2021

© Деница Трифонова, оформление на корицата, 2021

ISBN 978-619-01-0958-7

ВЪРБАЛАЦИТЕ

I.

След като излезе от Виена и дълго преди да стигне до Будапеща, река Дунав навлиза в твърде усамотена и необитаема област, където водите ѝ се простират на всички страни, независимо че има главен канал; мили наред мястото е превърнато в блато, залято от безбрежно море с ниски върбови храсти. На големите карти тази безлюдна местност е оцветена във въздушно синьо, което избледнява с отдалечаването си от бреговете, а върху него се вижда изписана с едри, разкривени букви думата *Sümpfe*, означаваща мочурище.

При големи наводнения това огромно пространство с пясък, речен чакъл и обрасли с върби острови е почти потопено под водата, но в нормално време храстите се огъват и шумолят на волния вятър, като показват на слънчевия светлик сребърните си листа, образуващи вълниста равнина със зашеметяваща красота. Тези върби никога не достигат достойнството на дървета и нямат неогъващи се стволове; остават завинаги скромни храсти със заоблени корони и меки очертания, поклащащи се на тънки стебла, откликващи и на най-лекия полъх на вятъра, гъвкави като треви и до такава степен в непрестанно движение, че създават впечатлението, че цялата равнина се движи като нещо живо. Защото по цялата повърхност вятърът праща вълни, които се издигат и спускат – вълни от листа, а не от вода, зелени възвишения, също като морските, докато клоните не се преобърнат и не се повдигнат нагоре, а после долната им страна, сребристойа, вече гледа към слънцето.

Щастлив да се изплъзне от господството на неприветливите брегове, тук Дунав своеволно лъкатуши из сложна мрежа от канали, пресичащи начесто островите с широките си авенюта, по които водата се лее със звук, напомнящ на вик; прави водовъртежи, малки въртопи и пенли-

ви бързеи; подронва пясъчните брегове; отнася големи части от сушата, както и туфи с върби, и изгражда безброй нови острови, които всекидневно променят размерите и формата си и в най-добрия случай се радват на временно съществуване, защото, щом придойде водата, няма и помен от тях.

По-точно казано, вълнуващата част от живота на реката започва скоро след като тя напусне Пресбург (Братислава), и ние, с нашето канадско кану, натоварено с циганска шатра и тиган, стигнахме дотам на вълните на започващото наводнение към средата на юли. Същата сутрин, когато небето почервения преди изгрев слънце, бързо се промъкнахме през все още спящата Виена и два часа по-късно я оставихме като димно петно на фона на сините хълмове на Винервалд на хоризонта. Закусихме след Фишераменд в гора от брези, сред рева на вятъра, а после, понесени от бурното течение, отминахме Орт, Хайнбург и Петронел (стария римски Карнунтум – лагера на Марк Аврелий) и стигнахме под смръшените височини на Телсен, където започват Малките Карпати, река Марч (Морава) тихо се влива от ляво и границата между Австрия и Унгария е прекосена.

Придвижвахме се бързо, с дванайсет километра в час, и скоро навлязохме доста навътре в Унгария, а мътните води – верен признак за наводнение – често ни пращаха в плитчини с речен чакъл и ни подмятаха като коркова тапа в не един внезапно изникнал водовъртеж, преди кулите на Пресбург (на унгарски Пожони) да се открият в небето, а после кануто, подскачащо като буен кон, се понесе с пределна скорост под сивите стени, безопасно преодоля потъналата верига на ферибота „Флигенде Брюке“ (Летящия мост), рязко взе левия завой и потънало в жълта пяна, се гмурна в далечния безкрай от острови, плитчини и заблатени места – в царството на върбите.

Промяната настъпи внезапно, както когато в биоскопа* показват градски улици и неочаквано преминават към пейзажи с езера и гори. Летяхме, докато навлязахме в безлюдната земя, и

* Стар модел кинопроеекционен апарат. – Б.р. (Всички бележки под линия, без изрично упоменатите, са на преводача.)

след по-малко от половин час вече не виждахме лодки, рибарски хижи или червени покриви; наоколо нямаше никакви признаци за човешка обител или цивилизация. Чувството за отдалеченост от света на хората, пълната изолация и хипнотичното въздействие на това особено царство на върби, ветрове и води веднага омаяха и двамата ни с магията си, така че си казахме със смях, че задължително е трябвало да имаме някакви специални паспорти, с които да бъдем пуснати там; че сме дръзнали без позволение да навлезем в отделното малко владение на чудесата и магиите – владение, запазено да бъде използвано от други, които имат право над него, като навсякъде има неписани предупреждения към влизащите без разрешение, стига въображението им да е достатъчно, за да ги открият.

Макар че все още бе рано следобед, неспирните пориви на необикновено бурния вятър ни измориха и веднага започнахме да се оглеждаме за подходящо място за лагер, където да пренощуваме. Ала странната обстановка на островите затрудняваше акостирането, завихрената придошла вода ни завличаше близо до брега, а после отново ни отнасяше; върбовите клони разраняваха ръцете ни, когато се хващахме за тях, за да спираме кануто, и изминахме голямо разстояние покрай пясъчния бряг, преди накрая да бъдем запратени от вятъра със силен страничен тласък към задънен ръкав и да спрем с нос, обърнат към брега, сред облак от пръски. След цялото преживяно напрежение се проснахме задъхани и разтърсвани от смях на жълтия пясък под лъчите на жаркото слънце, с безоблачното синьо небе над нас и огромната армия от танцуващи и викащи върбови храсти, притискащи ни от всички страни, блестящи от пръските и ръкопляскащи с хилядите си малки ръце, сякаш за да ни аплодират за успеха на усилията ни.

– Ама че река! – казах аз на другаря си, мислейки за целия изминат път от извора в Шварцвалд – Черната гора, както и колко често ни се налагаше да газим и да бутаме лодката в плитчините по горното течение в началото на юни.

– Не търпи много шегички със себе си, нали? – отвърна той, като тласна кануто малко по-навътре, за да е в безопасност на пясъка, а после полегна, за да дремне.

Легнах край него, щастлив и спокоен сред природните стихии: вода, вятър, пясък и разпаления огън на слънцето, като си мислех за дългото пътешествие, останах зад гърба ни, за предстоящия отрязък до далечното Черно море, както и за големия си късмет да имам толкова прекрасен и очарователен спътник, какъвто беше моят приятел шведът.

Двамата бяхме предприели много пътувания, но Дунав, повече от всяка река, която познавам, още в самото начало ми направи впечатление на нещо живо. От бълбукането ѝ, когато се ражда на света сред боровете в градините на Донауешинген, до сегашния ѝ момент, когато започна да се прави на велика река, губеща се сред безлюдни блата, без да я наблюдава или ограничава някой, на нас ни се струваше, че гледаме как расте някакво живо същество. Сънлива в началото, по-късно тя демонстрира неудържими желания, осъзнала прочувствената си душа: носеше се като огромен втечен организъм покрай всички държави, където минахме, вдигнала нашия малък плавателен съд на мощния си гръб, изиграваше ни понякога груба шега, но винаги беше приятелски настроена и добронамерена, докато накрая не започнахме да я наричаме Великата персона.

И нима можеше да бъде другояче, след като Дунав ни разказа толкова много за тайния си живот? Докато лежахме нощем в палатката, чувахме как реката пее на луната, издавайки онзи странен, шипящ и характерен за нея звук, за който казваха, че се дължи на бързото търкаляне на речни камъчета по коритото, получаващо се от силното течение. Познати ни бяха и гласовете на гъргорещите въртопи, внезапно забълбукали на дотогава спокойната повърхност, ревът в плитчините и в бързеите, непрестанният и отмерен гръмотевичен тътен под всички шумове от повърхността, както и неспирно плискащите се в бреговете ледени води. Само как се изправяхме и крещяхме, когато дъждовете падаха право върху лицето на реката! А как екваше гласът ѝ, когато вятърът, духнал нагоре по течението, се мъчеше да спре нарастващата ѝ бързина! Различавахме всички нейни звуци и гласове, преливниците и местата, където се пенеше, ненужното ѝ плискане в мостовете, стеснителното мърморене, когато пред

погледа се появяваха хълмове, превзетата ѝ надута реч, когато минаваше през малките градове и си придаваше прекалено голяма важност, за да се смее, както и целия онзи тих, сладък шепот, когато слънцето не я застигнаше да взема бавно някой завой и не я огрееше, докато от реката не излезеше пара.

В началото на живота си, преди широкият свят да научи за него, Дунав правеше безброй номера. Имаше места в горната му част между два завоя сред горите на Швабия, докъдето още не бяха стигнали първите слухове за съдбата му, и той беше решил да се скрие в дупка в земята, а после да се появи от другата страна на хълмовете от порест варовик като река с ново име; при това беше оставил толкова малко вода в собственото си корито, че се наложи да слезем от кануто и да го влачим мили наред през плитчините.

Основното му удоволствие в тези ранни дни на безотговорна младост беше да се спотайва като Брат Лисугер от приказката чак докато от Алпите не се появяха малките, бурни притоци, но той не признаваше, че са вече там, и те трябваше да текат мили наред редом с него, с добре обозначена разделителна линия и различни равнища; Дунав напълно отказваше да приеме ново-дошлите.

По-специално при Пасау обаче реката се отказа от този номер, защото там в нея с гръмотевичен грохот се влива Ин, която няма как да бъде пренебрегната: блъска се и притеснява реката-баща така, че почти не остава място за двете в дългата, лъкатушеца клисура, която следва, като Дунав е притиснат ту в тази, ту в онази страна към скалите и е принуден да бърза, с вдигнали се високи вълни и доста лашкане насам-натам, за да си пробие път навреме. Само че Ин дава на старата река урок и след Пасау Дунав вече не се прави, че не забелязва ново-дошлите.

Всичко това, разбира се, се беше случило преди много време и оттогава насетне се запознахме с други аспекти на великото създание. Реката течеше толкова бавно под жаркото юнско слънце през баварската пшеничена долина на Щраубинг, че не беше трудно да си въобразим, че само на повърхността има слой вода, а отдолу се движи под копринени мантии цяла армия от водни нимфи, които тихо и скришом плуват

към морето, при това изобщо без да бързат – да не би да ги открият.

Много неща простихме на реката заради нейната доброта към птици и животни, населяващи бреговете. На уединени места корморани стояха наредени по продължение на брега като огради от къси черни колове; сиви врани се трупаха по речните камъчета, щъркели ловяха риба в пространствата с по-плитка вода, ширнали се между островите, а ястреби, лебеди и всякакви блатни птици пълнеха въздуха с просветващи крила и звучни, сърдита кръсъщи. Невъзможно беше да се ядосва човек на прищевките на реката, след като е видял как елен с плискъ скача във водата на изгрев слънце и плува покрай носа на кануто; често мяркахме сърнички, които надничат изпод храстите, или поглеждахме право в очите на сърндак, когато правехме пълен завои и влизахме в друг ръкав на реката. Навсякъде по брега имаше и леко стъпващи сред плавея лисици, изчезващи толкова внезапно, че не си представяхме как го правят.

Ала сега, след като отминахме Пресбург, всичко леко се промени и Дунав придоби по-сериозен вид. Престана да се шегува. Беше изминал половината път до Черно море, привидно на разстояние от други, по-странни държави, където нямаше да му позволят игрички, нито да проявят разбиране. Реката изведнъж порасна и държеше да проявяваме уважение, дори страхопочитание към нея. Преди всичко, раздели се на три ръкава, които се събираха отново на стотина километра по-надолу, и нямаше обозначения кой ръкав би трябвало да следва едно кану.

„Ако тръгнете по страничен канал – беше казал един унгарски офицер, с когото се запознахме в Пресбург, докато купувахме провизии, – щом равнището на водата спадне, ще се озовете, отдалечени на четиридесет мили от където и да е, в плитчини, и може направо да гладувате. Там няма хора, ферми или рибари. Моят съвет е да не продължавате. Равнището на водата не спира да се покачва, а и вятърът ще се засили.“

Покачването на водата не ни уплаши ни най-малко, но въпросът да останем заседнали в плитчини при спадането на равнището можеше и да е сериозен, така че в крайна сметка купихме допълнителни провизии. За останалото пророчеството на

офицера излезе вярно – вятърът, духащ от напълно ясно небе, не спря да се засилва от запад, докато не стана направо буреносен.

Разположихме се на лагер по-рано от обичайното, защото слънцето беше поне на час-два от хоризонта, и като оставих приятеля ми да спи на горещия пясък, тръгнах безцелно да разглеждам нашия хотел.

Установих, че островът е дълъг не повече от акър – обикновен пясъчен бряг, издигащ се на две-три стъпки над равнището на реката. Далечният край, насочен към залеза, беше покрит с пръски пяна, които страховитият вятър отнасяше от гребените на пречупващите се вълни. Имаше триъгълна форма, с върха по посока на течението. Стоях там няколко минути и наблюдавах как стремителният пурпурен разлив се носи с мощен рев и се разбива на вълни върху брега, сякаш буквално иска да го отнесе, а после два пенести потока се завихрят от двете му страни. Земята сякаш се разтърсваше от сблъсъка и напора, докато ожесточено тласканите от връхлитания ги вятър върбалаци подсилваха странната илюзия, че самият остров се движи. На миля-две понагоре виждах, все едно че гледах свличащ се хълм, как голямата река се спуска към мен, побеляла от пяна, и цялата подскача, за да се покаже на слънцето.

Останалата част от острова беше прекалено обрасла с върби, за да е приятно ходенето, но въпреки това предприех обиколката. В долния край на острова светлината, разбира се, се промени и реката изглеждаше тъмна и сърдита. Мяркаха се само белязаните с пяна гърбове на летящите вълни, блъскани неудържимо от силните пориви на вятъра, стоварващи се върху им изотзад. Близо миля реката се виждаше, навлизаше между островите, а после ги напускаше и се изсипваше със замах върху върбите, които я ограждаха като стадо от чудовищни твари отпреди Потопа, събрали се на водопой. Навеждаха на мисълта за огромни гъбести израстъци, които всмукват в себе си реката. Караха я да изчезва от погледа. Скупчвах се заедно в огромни множество.

Картината правеше силно впечатление с пълното си уединение и странните внушения, и докато аз се вирах дълго и с интерес, дълбоко в душата ми се породи

особено чувство. Насред радостта ми от дивата красота неканено и необяснимо се прокрадна неочаквано усещането за безпокойство и дори за заплаха.

Една прииждаща река винаги навежда на мисълта за нещо зловещо; много от островчетата, които бях видял, сигурно щяха да бъдат заличени до сутринта, а тъгнещият прилив на вода будеше страхопочитание. Аз обаче си давах сметка, че тревогата ми се криеше някъде много по-дълбоко от чувството на страхопочитание и почуда. Въпросът не беше какво усещам, нито пък имаше пряка връзка със силата на стремителния вятър, с този гласовит ураган, който сигурно можеше да вдигне няколко акра с върби във въздуха и да ги пръсне като плява върху пейзажа. Вятърът просто се забавляваше, защото от равната повърхност не се надигна нищо, за да го спре, и аз усещах някакво приятно вълнение, че участвам в голямата му игра. И все пак това ново усещане нямаше нищо общо с вятъра. Всъщност изпитваното от мен чувство за предстоящо бедствие беше толкова неясно, че не бе възможно да го проследя и да се справя с него, макар по някакъв начин да схващах, че то има нещо общо с осъзнаването на пълното ни нищожество пред неудържимата сила на природните стихии наоколо. И реката, станала огромна, беше свързана с него – мина ми през главата неясната и неприятна мисъл, че кой знае как бяхме проявили неуважение към великите природни сили, в чиято власт се намираме безпомощни всеки час на деня и нощта.

Защото тук те наистина участваха в исполинска игра и гледката допадеше на въображението. Моето вълнение обаче, доколкото разбирах, изглежда, беше свързано най-вече с върбалаците, с тези безкрайни акри с върби, накуп и нагъсто пораснали една до друга, покрили мястото, докдето ти стига погледът, притискащи реката, сякаш с намерението да я задушат, в плътен строй миля подир миля под небето, наблюдаващи, чакащи, слушащи. А отделно от природните стихии върбите се обединяваха изкусно с чувствата ми, коварно отправяйки предизвикателства към разума с големия си брой и успявайки, по един или друг начин, да представят на въображението една нова и могъща сила, при това сила, която не е

напълно добронамерена към нас. Големите природни откровения, разбира се, винаги успяват да направят впечатление и аз не бях чужд на подобни настроения. Планините вдъхват огромно страхопочитание, океаните ужасяват, а тайнствата на големите гори притежават своя особена магия.

В един или друг момент обаче всички тези неща се свързват отблизо с човешкия живот и човешкия опит. Събуждат разбираеми емоции, дори ако са плашещи. Като цяло намерението им е да подсилят ефекта. С това множество върби обаче нещата според мен стояха много по-различно. От тях се излъчваше квинтесенция, която тежеше на сърцето. Вярно, събуждаше чувство на страхопочитание, но страхопочитание, което е смесено и с малко ужас. Навсякъде около мен стегнатите им редици потъмняваха със сгъстяването на сенките; движеха се с ожесточение, но и с лекота на вятъра, като будеха в душата ми странното и нежелано усещане, че тук бяхме пресекли границата с един чужд свят – свят, в който сме нашественици, свят, в който не бяхме желани, нито поканени да останем, и където може би бяхме изложени на сериозни рискове!

Ала макар че чувството не позволяваше значението му да бъде анализирано изцяло, по това време не се разтревожих, че преминава в заплаха. И все пак то изобщо не ме напусна докрай, дори докато бяхме заети с напълно прозаичното занимание да опънем палатката по време на ураган и да запалим огън за тенджерата. Остана толкова, колкото да ме притеснява и обърква, и да отнеме от едно прекрасно място за лагеруване голяма част от неговото очарование. Не казах обаче нищо на спътника си, защото го смятах за човек, лишен от въображение. На първо място, никога нямаше да мога да му обясня какво имам предвид, а на второ – ако го бях направил, той щеше глупаво да ми се присмее.

В средата на острова имаше малка долчинка и сложихме палатката именно там. Заобикалящите ни върбалаци бяха известен заслон от вятъра.

– Лагерът не струва – подхвърли невъзмутимият швед, когато най-после нагласихме палатката. – Няма камъни и дървата за огрев са страшно малко. Предлагам да

тръгнем утре рано, как мислиш? Този пясък на нищо не може да устои.

Ала опитът от падаща палатка посред нощ ни беше научил на много хитрости, така че превърнахме уютната циганска шатра в достатъчно безопасно място, а после чак до лягане се запасяхме с дърва за огъня. Клоните на върбалаците не падат, затова плавеят беше единственият ни източник. Доста старателно огледахме бреговете. Те навсякъде се ронеха, защото увеличеното равнище на водата ги подяждаше и отнасяше големи късове сред плисъци и клокочене.

– Островът е много по-малък, отколкото когато акостирахме – каза прецизният швед. – Няма да го има дълго, ако се смалява с такава скорост. По-добре да домъкнем кануто близо до палатката и да сме готови да потеглим на минутата. Аз ще спя с дрехите.

Беше недалече, придвижваше се по брега и чувах веселия му смях, докато говореше. Не след дълго възкликна „Господи!“ и аз се обърнах да разбера каква е причината, но в този миг той бе скрит от върбите и не се виждаше. Чух го отново да вика:

– Какво, по дяволите, е това?

Този път говореше сериозно. Бързо изтичах при него на брега. Гледаше към реката и сочеше нещо във водите ѝ. Извика развълнуван:

– Небеса, та това е тяло на човек! Погледни!

Нещо черно, което не спираше да се премята в разпенените води, бързо се носеше към нас. Непрекъснато изчезваше и отново се показваше на повърхността. Намираше се на двайсетина стъпки от брега и точно когато се показва насреща ни, се извъртя и погледна право в нас. Видяхме очите, в които се отразяваше залезът – проблеснаха със странен жълт цвят при преобръщането на тялото. После светкавично се гмурна надълбоко и изчезна от погледа.

– Само видра може да е! – извикахме двамата едновременно и се засмяхме.

Видра беше. Съвсем жива, излязла на лов. Обаче я бяхме взели точно за безпомощното тяло на удавник, лашкано от течението. Някъде далеч тя отново изскочи на повърхността и

видяхме черната кожа, мокра и блестяща на слънчевата светлина.

После, тъкмо когато се готвехме да се връщаме, понесли в ръце донесени от водата дърва, се случи още нещо, което ни върна на брега. Този път наистина беше човек; при това – човек с лодка. По всяко време да се види малка лодка в Дунав е необичайна гледка, а в този пустинен район по време на наводнение беше толкова неочаквана, че се превръщаше в истинско събитие. Стояхме и не можехме да отместим очи.

Не мога да кажа дали се дължеше на косата слънчева светлина или на пречупването ѝ в приказно осветената вода, но във всеки случай открих, че ми е трудно да съсредоточа зрението си върху летилия призрака. Той обаче, изглежда, беше човек в някаква плоскодънна лодка, който гребеше прав с дълго весло и реката го носеше покрай отсрещния бряг със страшна скорост. Очевидно гледаше в нашата посока, но разстоянието беше прекалено голямо, а светлината – прекалено недостатъчна, за да го различим ясно. Стори ми се, че жестикулира и ни прави някакви знаци. По водата до нас достигна гласът му – викаше нещо разярен, но вятърът го заглушаваше и не разбрахме и една дума. В цялата работа имаше нещо странно – мъж, лодка, знаци, глас, – което ми направи извънредно силно впечатление, несъразмерно с действително ставащото.

– Кръсти се! – извиках аз. – Виж, прави кръстния знак!

– Мисля, че си прав – съгласи се шведът, заслонил очи с една си ръка, докато гледаше как човекът изчезва.

След миг вече го нямаше, сякаш се разтопи в морето от върби на речния завой, където, огрени от слънцето, те се превръщаха в голяма и червена стена на красотата. Излизаше мъгла и въздухът беше размътен.

– Какво ли прави този мъж в края на деня на една прииждаща река? – попитах аз, донякъде себе си. – Какво прави по това време и какво иска да каже с тия викове и знаци? Мислиш ли, че иска да ни предупреди за нещо?

– Видял е пушека от огъня и вероятно е решил, че сме привидения! – засмя се другарят ми. – Унгарците вярват във всякакви глупости. Нали си спомняш продавач-

ката в Пресбург, която ни предупреди, че лодки тук никога не спират, защото мястото принадлежи на същества, които не са от света на хората! Предполагам, че вярват във феи и в природните стихии, а може би и в демони. Селянинът в лодката за пръв път в живота си видя хора на острова – добави той, след като помълча, – и това го е уплашило, какво друго?

Гласът на шведа не звучеше убедително, а в държането му липсваше нещо, което обикновено беше там. Още докато говореше, мигновено забелязах промяната, макар че не бях в състояние да я дефинирам точно. Избухнах в смях – помня, че се опитах да вдигна колкото се може по-голям шум – и казах:

– Ако имаха достатъчно въображение, можеха да населят това място с богове от древността. Вероятно римляните някога са се подвизавали и в този регион със светилищата си, свещените си горички и обожествените стихии.

Приключихме темата и се върнахме при тенджерата, защото моят приятел по принцип не си падаше по разговори за въображаеми неща. Нещо повече – спомням си, че точно тогава се зарадвах, че му липсва фантазия. Изведнъж ми се видя добре дошло и носещо утеха, че не е чувствителен по природа и има практическата насоченост. Темперамент като неговия будеше възхищение: спускаше лодката по бързеите с уменията на американски индианец, минаваше под опасни мостове и през водовъртежи по-добре от всеки бял, когото бях виждал с кану. Беше отличен другар за изпълнено с приключения пътешествие и ако се случеше нещо неприятно, превръщаше се в твърдина на силата. Докато се олюляваше, носещ големия си куп плавей (два пъти по-голям от моя), гледах решителното изражение на лицето му и светлата му къдрава коса и изпитах чувство на облекчение. Да, в този момент определено се радвах, че шведът е такъв, какъвто беше, и че никога не прави забележки, в които има подтекст извън казаното от двама ни.

– Обаче равнището не спира да се покачва – добави той, сякаш довършваше някаква своя мисъл, и хвърли с пъшкане товара си. – Ако продължава така, до два дни островът ще бъде под вода.

– Ще ми се вятърът да беше стихнал – рекох аз. – Пукната пара не давам за реката.

Всъщност наводнението не ни плашеше – при нужда можехме да тръгнем до десет минути, а и колкото повече беше водата, толкова по-добре за нас. Това означаваше, че течението се засилва и изчезват предателските плитчини, често заплашващи да повредят дъното на кануто.

Противно на нашите очаквания, вятърът не стихна със заляването на слънцето, а виеше над главите ни и разклащаше върбите, като че бяха сламки. Понякога сякаш залпове от големи оръдия, съпроводени от странни звуци, се стоварваха върху водата и острова като попадения с огромна сила. Това ме караше да мисля за звуците, които планетата сигурно издава, докато се движи в космоса, стига да можехме да ги чуем.

Небето обаче оставаше напълно безоблачно и скоро след вечеря пълната луна се издигна на изток и заля реката и равнината с крещящите върби с подобие на дневна светлина.

Лежахме на пясъчната ивица до огъня, пушихме, слушахме нощните шумове около нас и доволни, разговаряхме за плаването си дотук и за предстоящите си планове. Разгънатата карта беше сложена на вратата на палатката, но силният вятър пречеше да я проучим, затова след малко пуснахме платнището и угасихме фенера. Светлината от огъня бе достатъчна, за да виждаме лицата си, докато пушим, а искрите просветваха над главите ни като фойерверки. На няколко ярда от нас реката клокочеше и шипеше, а от време на време тежък плисък бележеше срутването на още части от брега.

Забелязах, че нашият разговор бе свързан с далечни сцени и произшествия от първите лагери, които направихме в Шварцвалд, както и с други теми, изцяло отдалечени от сегашната обстановка, защото никой от двама ни не отвори дума за сегашния момент повече от необходимото, сякаш едва ли не се бяхме споразумели мълчаливо да избягваме обсъждането на лагера и произшествията в него. Например нито видрата, нито лодкарят бяха удостоени с честта да бъдат споменати дори веднъж, макар че в друг случай те щяха да осигурят разговор за по-голямата част от вечерта.

Защото, разбира се, бяха специални събития за такова място.

Оскъдните дърва затрудняваха поддържането на огъня, понеже вятърът, който пращаше пушека в лицата ни, където и да седнем, същевременно правеше силно течение. Редувахме се, за да ходим в тъмното на експедиции за погълване на запасите, и количествата, които донасяше шведът, винаги ме караха да чувствам, че му отнемаше прекалено дълго време да намира подпалки, защото истината беше, че не ми харесваше особено да оставам сам, но въпреки това като че ли непрекъснато беше мой ред да се ровя за дърва сред храстите или да лазя по хлъзгавия бряг на лунна светлина. Продължилата цял ден битка с вятъра и водата – само какъв вятър и каква вода! – измори и двама ни, поради което предстоящата част от програмата беше да си легнем. Обаче никой от двама ни не тръгна за палатката. Лежахме и поддържахме огъня, разговаряхме безцелно, вирахме се в гъстия върбалак и слушахме тътена на вятъра и реката. Уединението на мястото се беше просмукало направо в костите ни и тишината изглеждаше като нещо естествено, защото след известно време звукът на гласовете ни взе да ми се струва леко изкуствен и пресилен. Усещах, че подходящата форма за обчувване би било шепненето, а човешкият глас, винаги абсурден сред рева на природните стихии, сега съдържаше и елемент на нещо едва ли не нередно. Например като това да се говори на висок глас в църквата или на място, където е противозаконно или не е съвсем безопасно да те чуят.

Тайнствеността на този изолиран остров, разположен между милион върби, шибан от урагана и заобиколен от бързотечни, дълбоки води, според мен въздействаше и върху двама ни. Почти неизвестен за хората, без да е стъпвал на него човешки крак, островът се намираше под луната, далече от човешкото въздействие, на границата с друг, чужд свят, свят, населен само с върби и с душите на върби. А ние необмислено се бяхме осмелели да нахлуем в него и дори да го използваме! Докато лежах на пясъка с нозе към огъня и се вирах в звездите, вълнуваше ме не само силата на загадката. За последен път станах, за да донеса дърва, и твърдо казах:

– Щом изгорят и те, си лягам!

Спътникът ми гледаше безучастно, докато се движех из заобикалящите ни сенки. Според мен за човек без въображение тази нощ той беше необикновено благоразположен и към други, а не само към сензорни възприятия. И на него му въздействаха красотата и уединението на мястото.

Помня, че не ми стана особено приятно, когато забелязах леката промяна в него, затова, вместо веднага да започна да събирам съчки, отидох до далечния край на острова, откъдето по-добре се виждаха осветените от луната река и равнина. Изведнъж ме обзе желанието да бъда сам, предишният ми страх се върна с всички сили; смътно ме мъчеше усещане, което исках да си изясня докрай. Когато стигнах до пясъчната ивица, стърчаща сред вълните, магията на мястото ме завладя и истински ме шокира. Обикновеният пейзаж не би довел до такъв ефект. Тук имаше нещо повече, нещо, което плаши.

Погледът ми се плъзна по бушуващите води. Наблюдавах върбите, които шепнеха, чувах неспирните пориви на неуморния вятър, и по свой начин всяко от тези неща поотделно, както и всичките заедно, събуждаше в мен предчувствието за необикновена беда. Преди всичко ми въздействаха *върбите*, защото продължаваха да си бърбят и да дърдорят, като ту се размиваха, ту надаваха пронизителен писък, а понякога въздишаха, но всичко, за което вдигаха толкова шум, принадлежеше на потайния живот на обитаваната от тях голяма равнина. При това нещата бяха напълно чужди на познатия ми свят или на света на дивите и все пак добронамерени стихии. Караха ме да мисля за множество създания от друга сфера на живота, може би с напълно различна еволюция, които обсъждат загадка, известна само на тях. Наблюдавах ги как енергично се движат, странно поклащат големите си клонести глави и въртят безбройните си листа дори когато няма вятър. Движеха се по собствена воля, като живи, и по някакъв непредвидим начин докоснаха собствената ми представа за *ужасното*: стояха на лунната светлина като огромна армия, обкръжила нашия лагер, и заплашително размахваха безброй сребърни

Има хора, за чието въображение психологията на едно място е отчетливо видима; специално за пътешественика лагерите имат собствено послание – приветстват го или не го приемат. В самото начало това може невинаги да си личи, защото пречи голямата заетост – да се опъне палатката и да се сготви, – но в първия промеждутък (обикновено след вечеря) то идва и заявява присъствието си. А посланието на този лагер сред върбалаците сега безпогрешно ми се изясни: ние се явявахме натрапници, нарушители, и не бяхме добре дошли.

Докато седях и наблюдавах, чувството, че мястото ми е непознато, се засили. Бяхме стигнали до граница, където присъствието ни не беше желано. Може би щяха да ни изтърпят да пренощуваме една нощ, но да нахалстваме за продължителен престой? Не. Не – в името на всички божества на дърветата и пустошта! Оказахме първото човешко въздействие върху този остров, но не ни искаха. *Върбалаците бяха против нас.*

Стоях и се ослушвах, а главата ми се пълнеше със странни мисли и чудати фантазии, появили се кой знае откъде. Казах си – ами ако в крайна сметка се окаже, че тези приведени върби са живи създания? Ако през нощта внезапно се надигнат от безкрайните си блатисти обители като гмеж от твари, поведени от божествата, в чиято територия сме навлезли, и се понесат към нас, тътнейки над главите ни, а после се *настанят* тук? Както ги гледах, беше много лесно да си помисли човек, че наистина се движат, допълзват по-близо, леко се отдръпват, скупчват се на компактна маса – враждебни, в очакване на силен вятър, който най-накрая ще ги тласне. Можех да се закълна, че в тях има известна промяна, че са се събрали повече и по-нагъсто.

Чух над главата си меланхолия креслив вик на нощна птица и насмалко не изгубих равновесие, защото подкопаното от наводнението място на брега, където стоях, се свлече в реката сред шумен плисък. Отстъпих назад точно навреме и отново тръгнах да търся дърва, като почти се смеех на странните видения, които едно през друго се тълпяха в главата ми и ме замайваха. Спомних си какво подхвърли шведът за тръгването на сутринта и тъкмо се замислих с каква лекота се съгласих с него, когато се

стреснах и като се обърнах, видях предмета на тези разсъждения да стои изправен пред мен. Намираше се съвсем наблизко. Ревът на природните стихии беше заглушил стъпките му. Извика силно, заради вятъра:

– Толкова много се забави, че се обезпокоих да не ти се е случило нещо.

Ала тонът му, както и особеното изражение на лицето, говореха повече от обичайните му думи и аз светкавично се досетих за причината да дойде: явно и той бе почувствал в душата си тайнството на това място и не желаше да остане сам.

– Водата продължава да приижда – посочи той реката, потънала в лунна светлина, – а вятърът е направо ужасен.

Спътникът ми повтаряше казаното по-преди, но думите му придобиха истинско значение заради призива му да не бъде сам.

– За щастие, палатката ни е в падината – извиках аз в отговор. – Според мене ще издържи.

За да обясня отсъствието си, казах в добавка колко е трудно да се намерят дърва, но вятърът подхвана думите ми и ги запрати отгатък реката, така че приятелят ми не ме чу, само ме гледаше през клоните и кимаше.

– Цяло щастие ще бъде, ако се отървем, без да ни сполети беда!

Това извика, или нещо в този смисъл, и си спомням, че малко му се разсърдих, че изрази мисълта си с думи, защото точно това чувствах и аз. Някъде дебнеше беда и бях обзет от неприятно предчувствие.

Върнахме се при огъня и за последен път го стъкнахме, като го разровихме с крака. Отново се огледахме. Ако не беше вятърът, щеше да бъде прекалено горещо.

Изразих тази мисъл с думи и помня, че отговорът на приятеля ми ме изненада: предпочитал горещината, обикновеното за юли време, пред този „дяволски“ вятър.

Пригответе всичко за пренощуването си: захлупихме кануто до палатката с двете жълти гребла под него, окачихме сака с провизиите на ствола на една върба, а измитите чинии оставихме на безопасно разстояние от огъня, готови за закуската.